

VOORAF

Zomaar een stukje Tiendweg. In de winter. Een plaatje om van te genieten. Genieten, daar gaat het in de winter om. Van een witte wereld, of van bevroren water. Een enkele waaghals is het gelukt om deze winter op de schaats te staan. Op natuurijs, bedoel ik dan. Dat niet iedereen gelukkig wordt van vrieskou er-voer ik onlangs. Toen we met een groep naar een film keken, waar-op een aantal koeien voor het eerst weer de wei ingingen, hoorde ik van verschillende kanten: wat het maar weer zover...

Dick de Jong.

DE KOE IN DE LITERATUUR

OP EEN KOE

Een vlotte jonge koe in Beugt
Is leidster van de runderjeugd.
De pinken van een half jaar oud
Zijn aan haar zorgen toevertrouwd.
Ze leert ze ballen, knikkeren, hinken:
Die koe is heel goed bij haar pinken.

Kees Stip

DIERENNAMEN: KALF

Vrijwel iedereen weet dat een jong van een koe of een hert een kalf wordt genoemd. Het woord kalf heeft echter veel meer betekenissen. Ook een minder vriendelijke, namelijk die van goezak of onnozele jongen tot aan lomperik toe. De benaming komt ook voor in de bouw, als onderdeel van houtconstructies en timmerwerk. Van oorsprong is het bij gebouwen de benaming voor de dwarsregel of dwarsstijl tussen een deur en haar bovenlicht. De naam komt al voor in 1648, in een beschrijving van een Amsterdamse synagoge. De officiële naam is overigens deurkalf.

Later worden er ook andere bouwkundige zaken kalf genoemd, zoals de dwarsligger in een kruiskozijn. Dan is het de balk die onder- en bovendeel van het raam scheidt, het raamkalf. Het onderste deel van de raampartij werd eertijds door buitenluiken of blinden toegesloten, het bovenste deel door een binnenluik. Ook een verbindingsstuk tussen het dakgewelf en het dakspoor wordt wel kalf genoemd. Soms krijgen andere horizontale draagbalken eveneens die naam. Waar de naam in dit verband vandaan komt vertelt de literatuur niet. Wel valt op dat het altijd gaat om horizontaal gelegen balken of verbindingsstukken. Mogelijk is er een verband met kalfaten,

dat herstellen of opknappen betekent. Iets met een dwarsligger versterken zou hierbij aardig passen.

EEN VERDIENDE PLUIM

Zaterdag 21 januari 2017 is een aantal boerderijeigenaren en -bewoners in het zonnetje gezet. Op die dag hebben de voorzitter en de secretaris van de Stichting Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, de heren C. Bakker en P.A. Eikelenboom, de eind 2016 toegekende pluimen ter plaatse uitgereikt. Met een dergelijke pluim wil de stichting haar erkentelijkheid betuigen voor geslaagde restauraties en aanpassingen aan boerderijen. Dit keer ging het om boerderijen in Langerak, Bleskensgraaf, Molenaarsgraaf, Wijngaarden en Giessenburg.

Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden is in 1998 door de provincie Zuid-Holland ingesteld om ervoor te zorgen dat leegkomende boerderijen in de streek een passende herbestemming krijgen en dat deze daardoor in stand blijven. Regelmatig worden er boerenbedrijven beëindigd. De boerderijen komen dan te koop of worden omgevormd voor een andere bestemming. Soms gebeurt er niets mee en ontstaat er na verloop van tijd achterstallig onderhoud. Het is daarom van belang dat daarbij het uiterlijk van de boerderij in de landschappelijke omgeving blijft voortbestaan. Boerderij & Erf A-V adviseert in dergelijke gevallen boerderijeigenaren, architecten, aannemers, makelaars en gemeenten, gevraagd en ongevraagd. Het uitreiken van een pluim is één van de manieren om een goede zorg voor de

boerderij te stimuleren, met name voor bewoners en eigenaren, die zich hebben ingespannen om hun agrarisch erfgoed op een verantwoorde manier in stand te houden. De jury voor de toekenning van de pluimen bestaat uit de leden van de Werkgroep Advies en Voorlichting van Boerderij & Erf A-V. Het advies van de jury is eind 2016 door het bestuur overgenomen, wat resulteerde in de volgende zes pluimen voor 2016:

BLESKENSGRAAF - HEULENSLAG 12: RESTAURATIE AGRARISCH ERFGOED

Dit door de familie Wemmers bewoonde renteniershuis staat geregistreerd als gemeentelijk monument. Het pand was verzakt, wat is verholpen door het op te vijzelen en vervolgens geheel te restaureren. Daarbij zijn de erker en het dak op het achterhuis vernieuwd. Dit is zeer vakkundig uitgevoerd, met oog voor details.

LANGERAK - LEKDIJK 171/SLOTLAAN 14: STREEKEIGEN NIEUWBOUW

Op deze plaats stond tot voor enkele jaren een forse boerderij, waarvan de zijgevel was 'ingezwenkt'. Door de bouwvallige staat van de boerderij bleek nieuwbouw de beste oplossing. Hierbij wilde de familie Jongkind in het pand drie woningen realiseren, voor meerdere generaties. Hierbij is de boerderij in grote lijnen herbouwd, waarbij de hoofdvorm en de kenmerkende ingezwenkte zijgevel weer terugkwam. Dit project is uitgekozen omdat het een goed voorbeeld is van nieuwbouw waarin de kenmerken van de oude boerderij weer terugkomen in de nieuwe situatie en waarin het streekeigen karakter doorklinkt en het bebouwingslint is gehandhaafd.

MOLENAARSGRAAF GRAAFDIJK-OOST 1: EERVOLLE VERMELDING

De bewoners van dit rijksmonumentale pand, de familie Tukker, hebben het voorhuis vernieuwd, met in acht neming van de bestaande gevels. Dit pand staat bekend als een van de oudste nog bestaande boerderijen van de Alblasserwaard en komt al voor op een kaart uit 1599. Het pand heeft een L-vormige plattegrond met een dubbel voorhuis met elk een eigen puntgevel. In het voorste deel zit aan de oostkant de opkamer met daaronder een boogkelder. Aan de voorgevel zijn muurankers en bogen boven de vensters.

MOLENAARSGRAAF - GRAAFDIJK-WEST 5: EERVOLLE VERMELDING

Dit rijksmonument is door de familie Tukker levensloopbestendig gemaakt, waarbij de oorspronkelijke hooideuren zijn benut als slaapkamerramen. Eerder was op de plek van een oud schuurtje een stookhokje teruggebouwd. De boerderij dateert uit

1625. In de voorgevel bevindt zich een vloeddeur en in het stucwerk zijn geometrische versieringen zichtbaar. Aan de buitenkant is een waterkamer zichtbaar. Ook is er een waterstal aanwezig, wat blijkt uit de hoge plaatsing van de mestluiken in de gevel. De boerderij is geregistreerd als rijksmonument.

WIJNGAARDEN – DORPSSTRAAT 22: AANMOEDIGINGSPRIJS

Het achterste deel van dit relatief kleine huis was de timmerwinkel van Van Hattem en in het voorhuis woont de familie Eding. Beide eigenaren zijn bezig met een grondige restauratie, met oog voor details.

GIESSENBURG - PEURSUMSEWEG 97: TOTAALRESTAURATIE

De familie Muilwijk bewoont een geregistreerde rijksmonumentale boerderij. Deze is en wordt de afgelopen jaren in drie fasen gerestaureerd. Als eerste is de kapconstructie in het stalgedeelte versterkt. Vervolgens is de fundering van de verzakte aanbouw, het krukhuis van de boerderij, aan de linkerzijde versterkt. Fase drie bestaat uit restauratie van de stalgevel linksachter en de achtergevel.

Deze boerderij is van een driebeukig hallenhuistype, waarvan de middenbeuk een verhoogd vloerniveau heeft met hooggeplaatste vloeddeur met stenen trap. In de voorgevel hebben de deur en de vensters een hoge plaatsing. De verhoogde vloer in de middenbeuk is er later ingebracht. Achter de boerderij zijn nog sporen van de vroegere hennepeteelt te zien.

NOSTALGIE – MELKPROMOTIE

Bij het horen van de naam Joris Driepinter zullen velen, vooral de ouderen, een teken van herkenning ervaren. Joris Driepinter is een personage dat in de jaren zestig en zeventig figureerde in verscheidene reclamefilmmpjes voor melk. Het figuurtje Joris werd ontworpen door de Deense ontwerper Ib Antoni Jensen (1929-1973) en bedacht door Dimitri Frenkel Frank. De simpele vormen van het figuurtje Joris werden gekoppeld aan een verhaallijn geïnspireerd op strips als Superman en Batman. Door het dagelijks drinken van drie pinten melk was de oorspronkelijke Joris Driepinter tot sterke staaltjes in staat, zoals het optillen van een olifant.

Veel van de teksten voor de Joris Driepinter-campagne werden geschreven door Mies Bouhuys. Er werden strips en verhalenboeken uitgebracht.

In 2007 hebben het Rijksmuseum en de Nieuwe Kerk in Amsterdam de tentoonstelling HELD georganiseerd over Nederlandse helden in de historie. Joris Driepinter was één van de 300 helden op deze tentoonstelling. Het Nederlands Zuivelbureau, dat met Joris Driepinter adverteerde, heeft de Joris Driepintercollectie geschonken aan het ReclameArsenaal, een stichting die zich inzet voor het behoud en beheer van het erfgoed van de Nederlandse reclame. De Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) liet Joris in maart 2010 terugkeren.

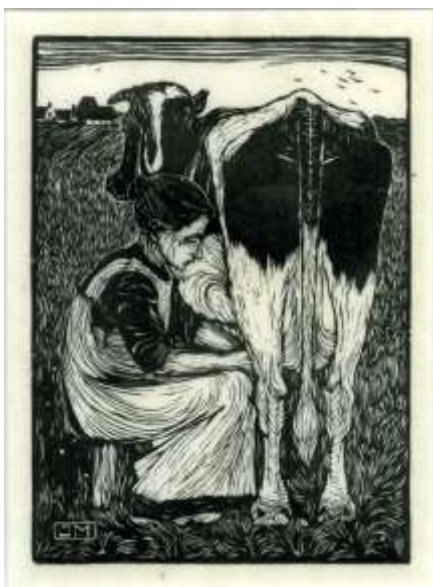

ONTGINNINGSBOERDERIJ

Het model van de ontginningsboerderij uit Hoornaar, dat momenteel tentoongesteld wordt in Museum De Koperen Knop, krijgt veel belangstelling. Veel bezoekers reageren verrast en verrukt op het kunstwerkje van nijverheid en vlijt, dat zo natuurgetroou mogelijk is samengesteld. In tegenstelling tot wat in de vorige editie van deze nieuwsbrief staat, is het model nog tot en met 25 maart 2017 te zien in De Koperen Knop in Hardinxveld-Giessendam.

OPROEP MATERIAAL MELKERIJ EN KAASMAKERIJ

Jan Mankes; particulier bezit (19 x 14,3 cm)

Kaas & Koe is de titel van de zomerexpositie 2017 in Museum De Koperen Knop. Het museum wil daarbij aan de hand van afbeeldingen en voorwerpen in beeld brengen wat de koe voor de streek betekent in het kader van de kaasmakerij. Daarbij gaat het om het verleden, maar ook over de huidige tijd. Daarom doet het museum een beroep op iedereen. Als u materiaal heeft dat misschien voor de expositie bruikbaar is, kan dat per telefoon of per mail worden gemeld: 0184-611366 of koperenknop@planet.nl. Sinds de zestiende eeuw was het houden van vee het belangrijkste boerenbestaan in de Alblasserwaard. Voordien was er ook sprake van akkerbouw, maar door wateroverlast moesten de boeren kort na 1500 noodgedwongen overgaan op het

houden van vee. Dat was veelal melkvee en de melk van de koeien werd gebruikt voor de kaasmakerij. Vooral in de zeventiende eeuw speelde dat maken van kaas een grote rol in de welvaart van veel boeren. Maar ook in de eeuwen daarna werd er in het gebied veel gekeerd. Op dit moment wordt nog steeds een groot deel van

de verkregen melk gebruikt voor de kaasmakerij. Nu gebeurt dat op een moderne manier, maar tot na de Tweede Wereldoorlog maakten tal van boeren kaas op een kleinschalige manier.

Ongetwijfeld zijn er op veel plaatsen nog voorwerpen, schilderijen, foto's en afbeeldingen, die iets te maken hebben met de melkveeteelt en met de kaasmakerij. Denk aan een melkblok, een melkemmer en alles wat daarbij hoort. Misschien een oude melkmachine en melkbussen, kaaspersen, kaasvaten en heel veel meer dat bij de kaasmakerij werd gebruikt. Denk hierbij ook aan de vele gereedschappen en de hulpmiddelen. Maar ook speelgoed, die herinnert aan dit onderwerp, de acties van de overheid om het drinken van melk te bevorderen, zoals de melkbrigade. Joris Driepinter en drie glazen melk per dag. Medailles en bekens van prijsoeien, schilderijen, tekeningen, foto's. En zo is er nog heel veel meer te bedenken.

Iedereen die denkt iets in bezit te hebben dat gebruikt kan worden bij de expositie en die bereid is dit tijdelijk af te staan, kan contact opnemen met Museum De Koperen Knop. Bellen kan van dinsdag tot en met vrijdag van 13.00 tot 17.00 uur en op zaterdag van 11.00 tot 17.00 uur naar het nummer 0184-611366. Een e-mail kan worden gestuurd naar koperenknop@planet.nl. Vermeld daarin dan in elk geval uw naam en telefoonnummer en wat u precies ter beschikking wil stellen. Het museum kijkt dan na verloop van tijd wat er is aangeboden en reageert naar iedereen.

Rondom de expositie vinden er ook bijzondere activiteiten plaats, die in het teken staan van Kaas & Koe. Met name voor de jeugd.

KORT NIEUWS

PLUIMEN

Elders in deze editie leest u uitgebreid over de uitreiken van de pluimen 2016. Dat vond plaats in januari 2017 en moest vanwege de weersomstandigheden zelfs een keer worden uitgesteld. Op 21 januari 2017 is aan vijf van de pluimwinnaars een

bezoek gebracht en is de bij behorende oorkonde met muurplaquette uitgereikt. De bewoners van Peursumseweg 97 hebben deze later ontvangen.

KRIMPENERWAARD

Inmiddels is er een werkgroep ingesteld, die zich gaat inzetten voor de samenwerking met de Krimpenerwaard. Hoe die samenwerking er precies gaat uitzien is een van de opdrachten aan de werkgroep. U wordt op de hoogte gehouden.

DRINGEND BEGUNSTIGERS GEVRAAGD

Elke organisatie heeft draagkracht nodig. Dat geldt niet minder voor onze Stichting Boerderij & Erf Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Die draagkracht bestaat veelal uit personen die de organisatie een goed hart toedragen. In dat kader kent onze stichting begunstigers. Echter door overlijden en opzeggingen neemt hun aantal steeds verder af. Het bestuur doet dan ook een dringend beroep op iedereen die dit leest om begunstiger te worden (vanaf € 17,50 per jaar) of om anderen aan te dragen als begunstiger.

PROJECT

Doordat de zogenaamde plaatselijke groep het met veel inzet en verve samengestelde nieuwe project als onvoldoende heeft beoordeeld, heeft Boerderij & Erf A-V op dit moment geen project onderhanden. En dat is buitengewoon jammer, want dan wordt er ook onvoldoende aan de weg getimmerd. Want bij projectmatige activiteiten is er altijd wel sprake van nieuws en nemen kranten met regelmaat informatie op. Om die reden is er intussen door voorzitter Kees Bakker informatief contact geweest met de provincie Zuid-Holland in de hoop dat er voor ons toch nog een subsidiemogelijkheid is. Voorlopig wachten we af.

REGIONALE ONTWIKKELINGEN

Het zal niemand ontgaan zijn dat er in de regio op bestuurlijk gebied heel wat gaande is. Of en wat dit voor consequenties heeft voor ons als Boerderij & Erf A-V kan - nog - niet worden ingeschat. Wel is het zo dat er geen grenzen worden opgeworpen die van prikkeldraad worden voorzien. Grensoverschrijdend actief zijn blijft gewoon mogelijk...

BOEK

Langzaam maar zeker krijgt een nieuw boek vorm. De verhalen van Hans Mouthaan worden voorzien van een aantal unieke foto's over het leven en vooral het werk van de boeren in de streek. Dat wordt samengevoegd tot een heel leuk cadeauboek. Later verneemt u nader.

De Koning & Witzier
 of vastgoed met vindingvermogen

**WIJ ZIJN ALS MAKELAAR GESPECIALISEERD
 IN "VRUSTAAND WONEN"**

Regelmatig verkopen wij ook monumentale boerderijen. Wij vinden het belangrijk dat een koper "gevoel" heeft bij de aankoop van zo'n boerderij. Als koper en verkoper samen belangstelling hebben voor oude details, is een voorspoedige verkoop vaak het resultaat.

Wilt u uw boerderij verkopen?
 Neem dan vrijblijvend contact met ons op.

De Koning & Witzier
 of vastgoed met vindingvermogen

Donnerste 22, 3406 LB Woerden
 Telefoon 0348 - 903 204
 Westland 34, 4345 AP Leerdam
 Telefoon 0343 - 999 204

www.koningwitzier.nl

REDACTIE EN SAMENSTELLING:

Dick de Jong - Bureau Tekstwerk
 met dank aan Jenny Mollema-Gons

Buitendams 51
 3371 BA Hardinxveld-Giessendam
 06-22845889 | djtekst@planet.nl

FOTO'S: Collectie Boerderij & Erf,
 Bureau Tekstwerk en anderen.

SECRETARIAAT

STICHTING BOERDERIJ & ERF ALBLASSERWAARD-VIJFHEERENLANDEN

Sluis 57 | 2964 AT Groot-Ammers | 0184-661425/06-53759618
 secretariaat@boerderijenerf.nl | NL14RABO0325074739 | www.boerderijenerf.nl

Zaten 'vier' haasjes heel pammant (Foto T. Bakker, Hardinxveld-Giessendam)